

Emil
Filipčič

Grein vaun

Same liane. Povsod same liane. Velikanski zeleni mesnati listi visijo nad tabo, ti pa stojiš z rokami v žepih in opazuješ, padaš v ples energij, ki se tu povsod dogaja. Dolge rdeče ptice letajo z vseh koncev, jezero se trese kot mroževa koža, po travi kar naprej skačejo majhne zelene ptice, in če zraven prileti bleščeča kavka, skačejo okoli nje in ji žvižgajo v uho, kavka pa tega ne more prenašati in se nemirno prestopicuje

Na tanjših vejah se vrtijo rjave ptice, ki so precej debele. Kratko malo se primejo za vejo s kremplji na nogah in se potem kot gugalnica vrtijo okrog osi. Skozi glavo mi zleti misel, čez nebo zelen ptič. »Centrifugalna sila.« Živi propelerji, pravi Mg Gruber. Ampak tudi on, tule stoji in širi nosnice. Pleše, pleše. Biku se črna koža leskeče v soncu, v soparnem curku začne scati v travo. Nekje blizu, skrita v palmah, debelih listih oranževca, nekje v tem labirintu nosorogovih poti, se oglasi pesem: »GRANADA! MAGNANA! VERONA! ESPAGNA!« Verjetno Španci. Tedaj je Mg Rupar, ali pa jaz, saj je vseeno, nekdo je pač rekel, da Mg Rupar zato širi nosnice, da bi ga jaz lahko razumel. Ti torej misliš, da za tem čutenjem, ki ga edino poznamo, obstaja še neko drugo, je rekel. Za tem jазom, ki ga v celoti sestavljata duh in telo, prepletena — da obstaja še nekaj drugega, te vprašam. Hotel sem ti reči to, da ti moraš migati z nosnicami, da bi jaz nekaj videl v tem in ti sledil tja, v tisti kraj, kjer mi boš lahko razložil, kaj si mi hotel povedati s tem miganjem. Nietzsche pravi, je rekel, da smo z mislijo v tem telesu, ti pa govoriš, kot da bi obstajalo nekaj izven tebe. Rekel sem mu, da to ni izven mene, ampak takole: v meni so plasti: ena plast daje čisto določeno gledanje: vendar je v tem gledanju nekaj, kar se sprašuje, in nekaj, kar odgovorja: če odgovor ne najde odgovora, začnejo iz vseh kotov lesti vprašanja in gristi v možgane: ta se zateče zdaj sem zdaj tja, a prav tam, kjer je mislil, da bo imel mir, se mu vprašanja najbolj posmehujejo in ga grizejo, tako da pobesni, se nenadoma obrne in se sam, gol in sam, zažene v krvava žrela s krikom, ki predira. Takrat vse zažvenketa, plast se sesuje kot steklena šipa in nastane novo gledanje z novo plastjo. Razumem to, je rekel Mg Gruh (najine oči so lezle eno v druge zaradi napetosti tega pomenka), poznam to, vendar se mi zdi, da sem to do zdaj še vedno doživljal v zelo človeškem območju, ti pa govoriš, kot da bi se dalo pogledati še onstran same biti človeka in jo torej preseči. Ja! Vzkliknil

sem: Vse je izmišljeno! Zmeraj ista hermetična uganka. (Bik je dvignil pogled s knjige, bral je ravno Andersenovo pravljico o srečnih copatah, in da bi si bolje predstavil to sliko — — — se je ozrl proti drevesu, kjer sta stala ta dva človeka) plasti odpadajo, ali ne bo potem odpadla tudi zadnja?! Kaj bi hotel postati žaba? — je rekel Mrugbar in nezadovoljno stisnil ustnice. Ne vem, kaj ti je toliko do teh plasti, spremeni se v karkoli, na koncu boš še vedno ostal človek. Saj prav to potrebujem za svojo človeškost, sem zavpil, prodor! Napredek! Željo! Bik črne, gladke kože je ležal v travi in gledal čez vršičke trav proti drevesu, kjer sta stala človeka. Lahen veter je zibal vršičke trav, bik je razmišljal. Imam samega sebe. Glavo imam sklonjeno k travi, trebuh imam na mehki travi, oči imam zazrte v mokro, črno zemljo, iz katere raste zelen šop trave. Imam misli. Čudno, da mi biki misel uporabljamo za to, da bi določili in utemeljili svoje bivanje. Saj bivanje ne more biti drugačno, kakršno je. Poglej se, bik. Bik je ležal na travi. Prva misel, ki mu je zdaj prišla na misel, je bila: zdaj lahko misliš naprej. Pustil sem nekaj liptaverja pod tistim drevesom, zanima me, ali je še ostal, mogoče so ga pojedle vrane? Nanj sem zavalil kamen. Brez kruha ne bom jedel liptaverja. Kje dobiti kruh. Pri žabah. Približno za en zamah orlovih kril je bila od tega kraja odmaknjena mlaka, kjer so živele žabe. Mišičaste noge so nosile bika čez mehko zemljo, parklji so se ugrezali v zemljo in koščki črne zemlje so leteli v zrak. Kapljice potu so se bleščale na bikovi koži in njegova senca je tekla z njim. Svetloba tega dneva je bila mehko presojna, in tam daleč si lahko videl travnike, za njimi so stale rožnate gore in na onem hribu si videl cerkvico in slišal šibko zvonjenje, in po majčkenem nasipu je peljal vlak, kot bi ga nosila reka, in na nebu so se premikali oblaki, ki so imeli barvo reke, v kateri zahaja sonce. Slovenija. Bik se je po trebuhu plazil med praprotjo, od napora, da bi bil kolikor mogoče tih in neopazen, je ves drhtel. Med zelenimi stebelci je zagledal del mlakuže, voda je bila razburkana, iz nje so povsod molele žabje glave, se potapljale in se čez čas prikazovale na drugem kraju; dosti žab, večinoma starejših, se je sončilo na lotosovih listih in se leno pogovarjalo. Okoli nekega lista se je v polkrogu, ki je spominjal na grški amfiteater, zbralo veliko število žab in z velikim zanimanjem poslušalo debelo, staro žabo, ki je pripovedovala dogodivščine iz svojega življenja. Stara, z vsemi žavbami namazana žaba! Za bika je bilo zelo ugodno, da jo je zalotil ravno pri popoldanskem počitku. Zdaj je treba odkriti, kam so skrile kruh. Bik je dvignil prednjo nogo in jo previdno nesel med stebelci, če bi zadel ob kakšno stebelce, bi se praprot zamajala in vse bi propadlo, mora delati počasi. Položil je nogo na tla in si odpočil. Zdaj je bila na vrsti druga noga. Prej jo je prav nerodno potisnil pod odlomljeno vejo, ki je z enim koncem ležala na listih praproti. Kako naj zdaj potegne to nogo ven? Tudi če bi se veja v svojem spodnjem koncu prav rahlo zatresla, neopazno za vsakogar, bi to tresenje zgoraj na praproti preraslo v pravo zibanje. Zvalil se je na bok in hudičevo pazil, da ne bi s trebuhom ali z rogom ali s čim takim premaknil kakšnega stebelca, šlo je zelo dobro, skoraj se je že prevalil, samo še glavo bi moral položiti na tla, na žalost pa se je natančno pred njegovo glavo znašel gost splet praproti, ki bi se gotovo zamajal, če bi se

poskusil zriniti skozi. Popadel ga je tak bes, da bi najrajši z zobmi raztrgal te praproti, skočil pokonci in zarjovel: »Ja, tu sem, skrival sem se, a tega je zdaj konec, zdaj vas bom pomendral, iz vas bom naredil marmelado, psi. Zdaj boste videle svojega Boga!« In potem bi se pognal v mlakužo in zmečkal vse, kar bi mu prišlo pod noge, in voda bi se penila, žabe bi brezumno skakale in v paniki grizle druga drugo, opice bi kričale, letali kakaduji ... ja, ja. Ampak kruha pa ne bi dobil. Kako ga boš dobil, prosim te, če pa budni stražarji že ob najmanjšem sumljivem šumu zavpijejo: »Vôzi!« In takrat zaplava veriga stotih žab, druga drugo držijo za noge in tako rekoč letijo čez vodno gladino, hitreje kot katerakoli vodna žival, na koncu te sestavljene kače pa se ziblje košarica, spletena iz lotosovih listov, in notri je hlebec kruha, ki ga lahko samo spremljaš z očmi. To razmišljanje je bika popolnoma stregnilo. V sebi ga je čutil kot deročo reko in zdaj, ko se je bučanje poglobilo, je na vrh priplavala neka misel, ki so jo prej vrtinci držali na dnu. Veter, počakaj na veter. Ko bo zapihal veter, se bo zazibala praprot, in takrat boš z gobcem sunil v stebelca, nihče ne bo s'util, da si to ti, vsi bojo mislili, da je to zaradi vetra. Bik se je nasmehnil, vrat mu je sicer otrpnil in ga je bolel, vendar je bil vseeno vesel. Da bi se raztresel, je začel gledati, kaj delajo žabe. Najbolj zanimiva je bila neka skupina, ki se je igrala neko igro. Žaba, ki je bila na vrsti, se je postavila na določen kraj, in ko je bila pripravljena, so nanjo z lotosovega lista skakale druge žabe. Šlo je za to, da se na njenem hrbtu obdrži čimveč žab. Včasih se jim je posrečilo za dolgo, dolgo obdržati ravnotežje, po sedem, osem žab je v podobi nekakšnega stolpička štrlelo nad vodo in spodaj so, poleg prve, na kateri je stalo vse, morale biti vsaj še tri, ki so se pod težo potopile. A naposled je seveda prišel trenutek, ko se ravnotežje ni več da'lo uloviti, stolpič se je zamajal, verjetno je katera žaba to naredila pravzaprav nalašč, in med smehom so vse popadale v vodo. Zapihal je veter. Bik je sunil z gobcem v stebelca, hitro potegnil nogo izpod veje in se po rakovo odplazil skozi praprot, njegovo telo je sproti izgubljalo kačjo prožnost, in ko se mu je zazdel, da je že zadosti oddaljen od ribnika, je spet skočil na noge, zarinil je parklje v zemljo in nekajkrat sunil z rogovi. Ker nenadoma je pomislil: »Toliko stvari leži na mení. Kar naj prihajajo.« Potem je čisto tiho tekel med drevesi. Ob nekem trhljem štoru, ki je bil ves poraščen z mahom, se je ustavil, povohal, pogledal v nebo in se s sklonjeno glavo prihuljeno prikradel k bregu mlake. Od tod je dobro videl, kam so skrile kruh. Prav blizu nasprotnega brega se je v nekem zalivčku skrivala košarica s kruhom, so oprezovali stražarji in je na vodi kot črna kača ležala veriga žab. Bik je tekel okoli mlake, kot človek, ki na rečnem bregu skače s kamna na kamen. Govoril si je: Če bi bil štokrlja, sploh ne bi imel težav. Gladko bi se spustil z neba in jim ukradel kruh. Pa to so spet te sanje, kaj bi bilo, če bi ... Poleg tega kot štokrlja sploh ne bi maral kruha, takrat bi mi šle v slast žabe in spet bi se znašel pred pravzaprav isto nalogo. Ne, sem, kar sem, zamenjava ni mogoča. Če bi bil štokrlja, bi bil še vedno jaz ta, ki je štokrlja. Sanjarije, knjige, filmi, to mi je sleparsko! Koliko lepše je gledati okoli sebe. Kaj, tudi tu ista domišljija?! Kaj, jaz sam sebi okolica! Na bregu mlake sem, po trebuhu me žgečka praprot, z dreves visijo veliki zeleni listi, po smrekah se cedi smola, soparen, vlažen zrak,

parklji se mi ugrezajo v blato, muhe brenčijo in se spuščajo name, mreže pajkov se bleščijo v soncu in veter jih napihuje, v zeleni vodi plavajo žabe, na nebu brbota žareča krogla staljenega železa, muhe letijo nad neizmerno gladino; zdi se mi, da stojim tu že milijone let, že od vsega začetka v tem gozdu, žabe skačejo, veter lega na praprot, smolaste kaplje polzijo po moji koži... moj spomin je valovanje morja, vsak val mi prinese nov začetek in vsak mi je znan, tole je stara mama, kopališče v Kranju, bil sem že v vseh valovih. Tekel sem med mnogimi belimi zidovi. Videl sem blatno kočijo, pred katero sta drvela razpenjena konja, na obzorju je nad belo cesto stalo rdeče sonce; to sem videl iz vlaka. Stal sem na majhnem dvorišču, krošnje dreves so se zvijale, ko smo v snegu zaklali prašiča. Zvečer sem bil na velikanskem polju, v daljavi so temnele gore, mrzel veter je bril, iz gozda je prišel stari grenadir, s prijateljem sva tulila v nebo. Skočil sem v zeleno vodo, s celim telesom sem padel na žabe, voda je brizgnila v zrak, žabe so letale po zraku in žvižgale okoli mojih ušes, zavreščale so opice, letali kakaduji... Tekel sem skozi visoko grmovje, v gobcu sem nosil hlebec kruha, veje so se premikale pred mano in z žvižgi teple po mojem hrbtu, kričale in pokale. Dolge sence dreves so ležale na travniku, moji parklji so kopali črno zemljo, črni koščki, iz katerih so gledale koreninice, in majhne travnate površine raztrganih oblik so letele za mano v zrak. Na hribu je stala rumena cerkvena. Žice daljnovoda so sekale nebo. Dva človeka sta stala v senci pod drevesom in me gledala. Pod kamnom sem našel liptaver, ampak nisem še hotel jesti, malo sem se še ozrl naokrog, da bi vse to spokojno prišlo k meni, veter mi je hladil čelo. Dolgo sem tako stal negiben. Potem sem si pripravil jed, liptaverju sem primešal malo hrena, ki je rasel v bližini.

Zvečer. Sedim v naslanjaču in razmišljam. Tole je osnovno stanje. Sediš v črnem naslanjaču in govoriš ljudem. Hočeš jim povedati vse. Trudiš se, da bi uovil vsako misel in jo izrekel. Sebe ne gledaš kot osebo, ki je omejena, temveč kot bitje, ki se širi v prostor kot utrip srca. Brezobzirno razpolagaš s sabo. Veš, da boš umrl. Ne veš, kaj bo potem s teboj. In zdaj, ko se ti zdi, da si najbolj v sebi, ko se ti zdi, da govoriš stvari, ki jih nisi govoril še nikoli, ko se ti zdi prav to, o čemer govoriš, da iz trenutka v trenutek presegaš samega sebe; se nenadoma zagledaš v tem črnem naslanjaču, kako mahaš z rokami, kako govoriš. In prav ta pogled, ki je zagledal tvojo zadnjo podobo, je tisti, ki te pelje naprej. Ali te lahko odpelje v neznano? Kolikor jaz vem, ne. Zmeraj, ko prideš na kraj, ki se ti zdi popolnoma nov, nastane nekakšno brezčasje; vse obstane in čaka, kdaj ga boš spoznal. Verjemi. Ti mi verjameš. Zato, ker razumeš vsako besedo, ali ni tako. Povej odkrito, ali si razumeš? Sem. Razumem te besede. Poslušaj svoj glas, ki v sebi ponavlja te besede. Ali slišiš ta šepet, tik zatem, ko prebereš besedo? To so tvoje besede. To so tvoje besede. Prišel je čas, ko mora prašič umreti.

Nimam drugega izhoda. Že ves čas govorim o tem prašiču in vendar se ni nikoli zares pojavil. Ravno ta zgodba ni prišla na površje. Merson in prašič, ki tavata čez polja v dežju, skrivaj spita v kletih, nikoli nisem znal narediti, da bi se to zgodilo. In bilo mi je v olajšanje, ko sem v Lovskem priročniku prebral besede, ki so mi surovo ponujale jedrnato rešitev:

200-kilogramski prašič se v strelu strese, nervozno prestopa, se po osmih sekundah sesede, vesla še pol minute, nato pa v krčih konča, ne da bi dihal. Iz obeh plečet močna krvavitev, skozi nosnice izstopi krvava pena. Strelni kanal prebije levo lopatico, jo zdrobi, razbije prvo rebro vstrelne strani in drugo izstrelne, nato razcefra mišičje pod desno lopatico. Le-to so drobcu krogle in kosti tako grdo izdelali, da je v krogu do 30 centimetrov na široko za prehrano neuporabno, da o kovinskih drobcih v njem ne govorimo.

Iz gozda je prišel Merson in si zavihtel puško na ramo. Izbral sem si to ime med mnogimi; Marton, Delgado, Kostić . . . Hodil je po mehki zeleni travi, po kateri so rasle modre, zelene, rumene in rdeče rože. Ptiči so čivkali, večina jih je skakljala v gozdu ali pa v njegovi bližini, nekateri so prileteli na travnik in razkopavali krtine. Ozračje je bilo naelektreno z brenčanjem čmrljev, ki so s strahotno hitrostjo premikali prozorna krila, zvočni valovi, ki so jih delale smreke s svojim počasnim, a vztrajnim guganjem, so se širili v vse smeri, sneg na gorskih vrhovih se je slepeče bleščal, atmosfera se je kar naprej oplajala z nekimi prozornimi bitijci, ki so plavala pred tvojim očesom in se prevračala, utripala v tvojem pogledu in se razpotegovala. Beli oblaki na nebu bi se ti lahko zdeli nenavadno mirni, če ne bi vedel, da so ostanki eksplozij. Na nasprotnem pobočju je stalo nekaj hiš z rdečimi strehami, televizijske antene iz svetle kovine so bile pribite na strehe z žebli. Pred vsako hišo je stalo dvorišče, ki ni imelo ograje, in pomislil si: tem ljudem se dvorišče razteguje čez nebo, gozd, čez vse te gore. Tu se res da reči: to je moj kos sveta — — Nekaj je v meni, je pomislil Merson, zdaj je še majhno, ampak rado bi bilo zmeraj večje. Vtaknil je rumeno rožo v režo na suknjiču, neštete rumene listke. Obstal je pri prašiču, ki je ležal v luži krvi na travi. Nekaj črnih muh je že pilo njegovo kri. Nemirno so se prestopicale, vtikale rilčke v krvave lokve in se z nožicami drgnile od ugodja. Iz vseh daljav so se oglašali črički. Merson je v duhu zagledal prijateljev obraz. Prijatelj je ugriznil v piškot in začel hrustati, postajal je vse bolj živahen, oči so se mu iskriale, začel je tleskati z jezikom in bobnati po mizi, spet je segel v vrečko po piškot, no, pa zdaj je bil že tako razvnet, da je kratko malo moral vstati in začel se je sprehajati sem in tja po kuhinji, zraven se je gugal in nekako zvijal v pasu, naposled pa je že kar poskakoval okoli mize in se vrtel na petah in brundal neko pesem — to se je zgodilo že zdavnaj, še ko sta hodila v sedmi razred osnovne šole, ampak Merson si je to jasno zapomnil kot sliko zdravega poželenja. Merson je počepnil in pogledal prašiču v oči. »Požrl te bom, prijatelj moj,« je rekel in ga plosknil za ušesom. Pravzaprav Merson sploh ni vedel, kako se prašič raztelesi. Spet se je poglobil v spomin in v njem našel samo nekaj zabrisanih predstav iz knjig Karla Maya. Naše je tudi sliko, podobo, kako na snegu koljejo prašiča, ampak takrat je bil še majhen. To je bilo vse. »Zelo dobro,« je rekel Merson, ta dan je bil zelo dobre volje, bil je že kar razposajen ali z drugo besedo luciden in, razložimo to še bolj natančno, ni bil posajen na eno samo mesto, ni bil pribit na en kraj, temveč je rasel na tem pobočju iz mlake krvi, videl si ga pa lahko še ob potoku, kot komaj zaznavno rumeno packo si ga spoznal v senci gozda, in če si se obrnil, če si se malo razgledal po njem — Krein

vaun! — saj je bil povsod, saj . . . tu ob tvojih nogah so se zibale tri rumene rože, tam pri štoru je spet rasel in sploh, to je tako resnično, kamor ti je nesel pogled, povsod je bil Merson, od začetka do konca, vse, kar je ta človek zdaj. Merson je spet opazil tiste tri hiše, kako so se vkopale na travniku pod gozdom nasprotnega pobočja. Bile so prav nedolžne, idilične kmečke hiše z rdečimi strešniki, vendar — Main Bor! — to je bila izvidnica New Yorka, to so bili drzni pionirji Tokia, praočetje toplarn, podporni stebri za nadzemske železnice, zglajene površine temnega asfalta, bobneči tovarnjaki, sive stolpnice — bilo je pred zunanje oči postavljeno bistvo človeka. Mersonu je pogled padel na gozd nad hišami. Na drugi pogled pa je videl, da to ni en sam gozd, ampak da sta gozda dva. Eden je bil svetlo zelen, drugi pa temno zelen. Zdaj je videl še nekaj drugega, temno zelenega gozda je bilo dosti več, kot klin se je vrival v svetlo zeleni gozd in ga spodjedal, brezobzirno si je prilasčal njegov prostor. Zamislil si je trenutek, ko bo temno zeleni gozd prekril svetlega. Potem si je zamislil čas, ko bo povsod asfalt, neonska svetloba v podhodih, trgovine iz pleksi stekla, jeklena oporišča na morju, steklena podvodna stanovanja, vsa Zemlja natičena s hladilniki in polivinilskimi vrečami in s tristo milijardami ljudi. Merson je vedel, kaj hoče sporočiti ljudem iz tistega trenutka: »Fantje! Dekleta! Ljudje! Ko bo Zemlja povsem prekrita s sledovi človeka, ko bojo na njej same tovarne, asfalt in vse mogoče druge izmišljotine, drevesa pa samo še v starih filmih in čitankah in floroloških vrtovih, — — — se bo človek izgubil v tem, kar si je izmislil, izgubil se bo v lastnem bistvu in pozabil na naravo, svojo bit. Edino zato je potrebno zgodovinopisje, da ima zapisano človeško pot, kolikor daleč seže spomin — — — spoznati moramo ves razvoj! Ena od teh razvojnih stopenj je ta narava, ki jo hočemo prekriti in izrabiti. Tega se je treba zmeraj spominjati. In to hočem reči. Narava, s katero se bojujemo, drevo, reka, gora, nam v prispodobni kaže našo pravo naravo, tisto, ki je v nas ljudeh. To je narava, ki zahteva, da se razrasemo čez vso zemljo, v nebo in noter v minerale, da se razrasemo kot eksplozija. V tej naravi sta bistvo in bit združeni.«

»Zelo dobro,« je rekel Merson, »zdaj pa pojdi in raztelesi prašiča.« Potegnil je nož iz tučca, obrnil prašiča na hrbet in mu prerezal vrat. Potem je zarezal z nožem še globlje in prerezal kožo na prsnem košu, kri se mu je cedila med prsti. Odprl je trebušno votlino in pomislil, kaj, ali naj kar takoj pomeče vse to ven? Mehurje, čreva, dvanajsternik? Kako bi s tem? Izkušenj nima, to je tisto. Sam se bo moral učiti. Sklenil je, da ga bo najprej potegnil iz kože in šele potem opravil z drobovjem. Čeprav je bil čisto zatopljen v svoje delo, svet okrog njega ni izginil, ampak je prihajal zraven kot radovedna žival in Merson je čutil njegovo prisotnost po vsem telesu. Slišal je, kako šepetajo smreke. »Merson, Merson, pojdi naprej, bodi lovec in ulovi vsako misel. Ti moraš dopuščati vsako misel, a potem moraš tudi opraviti z njo.« Nekje v gozdu je zarjovel medved: »Jebemti mater, Merson, poglej svoje strahove, poglej jih, kako so majčkani in zaslepljeni s histerično sluzjo. Ali ne vidiš, da se hočejo skriti pred tabo? Primi jih v roko in stisni, videl boš, da kar naprej javkajo o šibkosti, o žalosti, ki je bila, in o žalosti, ki še

bo, nikoli si pa ne upajo govoriti o tem trenutku, ki se zdaj dogaja, molčati morajo o osnovnem položaju, ker vejo, da se tu razkrivajo vse njihove laži, ker vejo, da se tu nahaja telesno doživeta resnica, ki govori: tudi v žalosti in šibkosti je človek dejaven, saj drugače sploh ne bi mogel biti žalosten, saj brez napora in svoje volje šibak ne bi mogel biti, ker ga brez dejavnosti, brez te osnovne zahteve po razraščanju sploh ne bi bilo na tem svetu, brez želje in hotenja bi bil nič. Zdaj me pa poslušaj. Videl sem vse, kar sem videl, edino nič nisem videl nikjer. Vse na tem svetu je dejavno.« Zdaj se je oglasil podlessek: »Merson! Tvoja zadnja misel sem. Zdaj se ti bom razložila. Glej, kaj si ustvaril v svoji glavi: neki človek prebere to, kar si napisal, in obstane, kot da ga je zadel mrtvoud. In seveda, to je slaven literarni teoretik. In, jasno, napiše razpravo, vse to se raznese po svetu, tvoje misli se vročično tiskajo, zdaj šele razumeš, kaj to pomeni, biti hrana za vse te ljudi, to so cele procesije ljudi, ki prežvekujejo tvoje misli, se prepirajo z njimi, se bogatijo, na vrhu vsega tega pa stojiš ti, miren, vseveden, prvi izvir. Nekega dne ti pridejo pred tron ravno tistega teoretika in ta se zgrozi ob pogledu nate, tako si že narasel. In komaj zatrepeta z ustnicami: 'Kaj meniš, Merson, ah, rekel ti bom kar Filipčič, kaj meniš, a ne, da si ti genij? A ne, da je to, kar ti pišeš, enakovredno življenju?' In ti začneš, spokojno nabrekel od modrosti in moči, razlagati, da je govorjenje o genialnosti ena neumnost, izmislek lenih in neustvarjalnih — in vtem že raseš in raseš vse bolj svetel in zgleden — saj je vendar jasno, praviš, da človek, ki ustvarja, ne more misliti o sebi kot o geniju, zato ker ni nikoli zadovoljen, zato ker hoče zmeraj več in zmeraj dlje — teoretik pa z naježenimi lasmi šepeta, o, Filipčič, ti si najpametnejši pisatelj na svetu.« Podlessek je nadaljeval: »Take so torej tvoje želje, Filipčič. Ni pa to tudi osnovni položaj. Osnovni položaj je ta, v katerem sediš v črnem naslonjaču v tem večeru. Sam. Nobenega poslušalca, ki bi te gledal z odprtimi usti. Vem, da bi se zdaj najrajši ugriznil v roko, a to je čisto otročje in samo potrjuje tisto, kar ti hočem reči. Poba, ti se pogosto šopiriš in bahaš sam pred sabo. Zato ti pa pravim, postavi svoje misli v dejanje, ne ustvarjaj si pa lahkovernih poslušalcev v svoji glavi! O. K? »Gor del montana,« je rekel Merson tiho. Stara siva skala, ki je nosila v sebi nešteto noči, zelenih gozdov, oblačnega neba in golih gozdov, celo verigo medvedovih prednikov in deževnih dni, pa spet sonce, padajoči sneg, luže in blato, živali in živali in živali, ki jim je življenjska sila stresala telo, širila nozdrvi in tolkla s kopiti, grom z neba, električno puščico, rumene rože, rumene rože in sebe v svojih spremembah, je molčala. Merson je slišal ta molk in razumel njegovo govorico. Spustil se je v travo in raztegnil svoje telo. Njegovo vidno polje je bilo prozorna polobla, v kateri so oblaki plavali kot nenehno spreminjajoči se, zdaj temni zdaj svetli modri kamni; in videl je vršičke trav, kako se zibajo, in smreke, kako se gugajo, in gore z zasneženimi vrhovi in ptiča, ki je krilil v zraku, energični rdeči krogi so se širili z njegovih peruti čez nebo. Sam sem. Še celo pred sabo sem sam. Moja samota je globlja kot moj spomin. Vem za vsega sebe, vse, kar sem bil do tega trenutka, vsi spomini so enkrat za vselej shranjeni v meni, pravoslavna cerkev v mehki svetlobi padajočega večera, Nešo in njegov oče, velika reka

Donava. Še zmeraj vidim Tatjano, kako je našobila ustnice ob neki ograji, v senci drevesa, ki je bilo posuto z vijoličastimi cvetovi. Prihajam iz fizikalnega kabineta, ves pretresen, pravkar sem bil zaradi neznanja formul izključen iz krožka za najslabše. Nad mojo glavo se zamaknjeno smehlja ženska s kodrastimi lasmi, vidim njena polna, gola ramena, šepeta mi: tu imaš eno pikico, pa tu imaš eno pikico. Te predstave vrvijo, krožijo in utripajo in se kar ne znajo nehati, vrvijo kot živalce iz mikroskopa, lahko bi sedel tu ves dan in gledal zdaj to, zdaj tisto, in če bi si povečal pred oči eno samo, bi v njej spet zagledal isto vrvenje prizorov. In vendar je moja samota še bolj razsežna. Zato ker ta trenutek stojim sam pred sabo, sam pred svojim spominom, ki ga čutim kot kakšno majčkeno bučikino glavico, moja samota pa hoče sprejeti vase vse te oblake, vse nebo, vse, kar je ta trenutek tu, vključno s tem človekom, zato da bi bila zadovoljna. Hoče trgati svet z zobmi. Lačna je. Njej je pravzaprav vseeno, ali je prašič odrt, o tem sploh ne premišljuje, rada bi jedla. Zato z ukrivljenimi prsti, mokrimi ko črna veja v dežju, iztrga krvaveče prašičevo srce, ga da v usta in sesa. Saj to je tako kot s špinačo. Ona ne mara špinače, ampak kadar je lačna, jo požre. Zanje je vse dobro. Zdaj čepi na vseh štirih, glavo je povesila med ramena, iz ust se ji cedi kri in pod čelom se ji premikajo črne oči. Medved je prilomastil na rob gozda in stresel z glavo, kožuh je v valovih plahutal okoli njegovega telesa, potem se je vzpel na zadnje noge, jih prekrižal in se naslonil na drevo. »Merson,« je rekel, »se greš pretepat z mano?« Zdrznila se je, presenečena, ker je ta glas, ki je prihajal iz velike daljave, popolnoma razumela, in začutila je, kako se je iz njene neznane teme odvalil kamenček, ki je boleče jasno pomislil: »Se grem pretepat z njim? Kotalil se je vse bliže in bliže in se debelil z mislimi, ki jih je nabiral po poti. »Seveda. »Ne.« »Ja.« »Zakaj.« »Kako.« »Pest tolče.« »Bojuj se.« »Pokaži se zdaj.« »Mirno.« Naposled je ta bobneča skala priletela s topim udarcem v mojo glavo in spregovoril sem: »Grem.« Ali sem izstopil iz svoje samote, sem mislil, ko sem se vzpenjal k medvedu, ampak kako neki, če sem pa ves čas opazovala to vzpenjanje v mokri travi, ki se je nenadoma skrivnostno svetlikala v mesečini, in slišala, kako pes zateglo laja, in gledala, kako skrita noga upogiba usnje čevlja, in poslušala svojo misel? Medved se je smejal, ko sem prišla tja in potisnila roke v žepe. Bil je za glavo večji od mene, koščenege obraza in suh kot fižolovka. »Kam pa greva?« je rekel. »Tam zadaj je neka jasa, tam naju ne bo nihče motil,« sem rekla. Pomignila sem mu z glavo in začela hoditi med drevjem. Razločno sem videla, da mi je čisto vseeno, kaj mislim o sebi; da sem skočila čez kamen, ker bi se skoraj spotaknila in padla; nekako z neko obliko se moram določiti, zato da imam izhodišče za naprej, že odkar se poznam, je tako. Dogaja se samo od sebe, tako leti ptič. Odločitve se dogajajo v vsakem trenutku. Tega ne opazim zmeraj, zato ker sem nekaterih odločitev že tako vajen, da jih že sploh ne vidim več, zveze med trenutkom, v katerem sem se prvič odločil, in zdajšnjim ni, spomin ne odgovarja. Ne morem se spomniti, kako sem se naučil misliti. Čeprav to mora biti v meni. To je v meni prav zdaj. Zato ker se tudi zdaj učim misliti. vse, kar imam v sebi, uporabljam za svoje učenje. Tako je tudi z vsem, kar

je zdaj pred mano. Prideva na jaso in luna plava med oblaki, čeprav neka misel govori, da pravzaprav oblaki, ki jih podi veter, plavajo pod luno. Neki ptič začne kričati in s kremplji trgati lubje, frfota in shrhljivo praska v tišini gozda. V žepu otipam ključ od stanovanja. Medved se sramežljivo nasmehne, stopi k meni in reče: »No, zdaj moram jaz narediti tole.« Čisto malo me porine s šapo. Jaz se ... zdrznem? Ne, čisto mirno se sklonim v mačje napeto prežo in ... počasi ... grem, stopim naprej ... počasi in počasi in počasi ... tedaj pa nenadoma bliskovito iztegнем desnico in ga plosknem po obrazu. On presenečen gleda, se čudi, mežika z očmi, obraz se mu razleze v radosten nasmeh. »Zelo dobro,« pravi. Njegov obraz je bel, noč prekrasna, temna kot rečni kamen, prsi se napenjajo, hočejo se razširiti in pojesti vse te vonjave. Neki rdeči in zeleni listi tule v grmovju, potem rože, drevesa, vse je v cvetju, češnje in ... enakomerno, drug čez drugega se oglašajo črički. Zdaj pa ptič strahotno zakriči. Kot kakšna električna pošast, nekaj pobesnelega in nevidnega, kriči kot obseden in frfota v gozdu. To je krik velikega veselja. Kriči ptič, kriči. Pomirjen sem. Lepo mi je in vem, da tod pelje moja pot. Medved skoči, udari, pest prižvižga, jaz se umaknem in vzdignem pred glavo pesti, medved priteče, me nepričakovano udari z nogo v piščal in s pestjo v ustnice. Lažnivo je, če pravim, da se delam začudenega, ko pa vendar imam v spominu take udarce in take zvijače. Tolčeva se naprej. Skočim k njemu in ga vržem v avtomobil. On se me oklene, padeva. Trenutek, ko stoji njegov nezaščiteni obraz pred mojimi očmi, je zelo dolg. V svoji glavi začutim, kako ena za drugo padajo nekakšne železne table, nekakšne zapore, ki mi onemogočajo udarec. Nekje sem že videl te table. Te črne table so bile včasih na kegljiščih, na koncu steze, za keglji. Videl sem jih tudi na postajah, bile so črne, iz železa, na drugi strani pa so bile velike črne črke. Table v moji glavi so tudi popisane (z besedami), padajo ena za drugo in vsaka mi še bolj zapre pot do udarca. Besede švigajo po tablah kot električni napisi. In to tako hitro, da komaj razberem pomen, saj je vse, kar razberem, nekakšen vprašaj, nekakšen ehh? Nazadnje mi ostane slab občutek, da se pravzaprav samo bojim, da se ne bi medved še bolj razjezil in me divje pretepel. Skotaliva se po tleh in skočiva na noge. Sledi vrsta udarcev. V nekem trenutku narediva premor, si oddihujeva in se sope smejeva. Sporazumeva se, da se ne bova več pretepala, zadosti je za danes. Medved me povabi na kozarček, v hipu se odločim, da bom prašiča pustil kar tu, kaj bi zdaj z njim. Vidim, da me je pretep nečesa že naučil. »Mislim, da sem dobil novega prijatelja,« pravi medved sramežljivo. Hodiva skozi topli gozd. Prideva na jaso, ki je vsa obsijana z lunino svetlobo. Kaj je to, pred mano stoji grad, kot kakšen siv, star slon. Po zidovih v težkih vencih rasejo velike bele rože. Ta duh me polni z željo, da bi se razširil, da bi postal več, ampak vsakič znova padem nazaj vase, dokler ne spoznam, da sem prav mlad fant. To me prav razveseli, breme pade z mene in takoj začnem bolj živahno gledati okoli. Nenadoma zagledam, da je ves travnik poln žab, ki se fanatično parijo. Kakor da bi se nenadoma odprla vrata, pade name eksplozija reganja, hitrih vzdihov in žalostnega ječanja. Potem v hipu spet vse utihne in sredi travnika zagledam vojaško posteljo in na sivi deki, na kateri se pozna rumeno

rjav odtis likalnika, leži gola ženska in si razčesava dolge rdeče lase. V hipu jo obližnem s pogledom, težke, bele joške ima, najmanj cifro štiri, in rit ji mehko leži na deki. To je neka kmetica. Sredi mehkih stegen, sredi težkih ritnic se režasto odpira njena pičkica in dlačice ima prav na gosto skodrane. Takoj pomislim, da bi ga vtaknil tja noter in ga malo žgečkal s temi dlačicami in jo gledal v oči. Oči ima kot spominčice in je prav mlado dekle, saj nima še niti sedemnajst let, kako plaho me gleda. Nenadoma pa me pogleda z resnobo živali in vidim, da si me je zaželela. »Zdravo,« rečem in se usedem na posteljo, pobožam jo po nogi. Kot da mi hoče nekaj reči, me hlastno prime za roko. Kakšne lepe dlani ima in kako lepe nohte, kot kašni biserčki so, saj to je cesarična, mlada vila, mlada mačka, začnem šepetati, pomladanka si, kajne, da ti je tako ime. Sezujem si superge in opazim na belem, gumijastem robu napis: Bob. Ampak to me ne zmoti. Uležem se k njej. Tako je lepa, da kar drhtim. Objamem jo. Srce mi razbija, oči mi bleščijo in globoko diham, ona pa mi položi dlan pod pazduho in se stisne k meni, da začutim njene tople dojke na prsih, in nenadoma zagledam nad sabo nebo, posuto z zvezdami. »Iz katere gimnazije si?« me vpraša in njen dih se me dotakne. Pogledam v njene oči, kako brez sramu me gleda, kot otrok. Tedaj ji iz ust skoči majhna črna žaba in obstane na deki, padeva si v usta in zgrabim jo z ukrivljenimi prsti in izbuljim oči, slišim, kako stokajoče diha, saj sem ji zadril nohte v kožo, najina jezika se ližeta, zraven pa si noro gledava v oči, potegnem njene noge podse in se naslonim nanje, ona se me oklene z njimi okoli hrbta in me vprašujoče pogleda, vem, da bi bila rada pomirjena, zato ji kakor malo prikimam in jo ljubeznivo pogledam, potem pogledam dol, ga primem in zrinem med dlačice in zdaj se znajdem v tem toplu, dražljivem občutku; te dlačice me strašno dražijo, kar pobesnel bi, saj mi bo v hipu prišlo, nemirno diham, zdaj pa se ona nenadoma ugrizne v ustnico... in se s trebuhom zažene vame, še enkrat in še enkrat, še vedno malo vprašujoče, češ, kaj neki bom naredil, jaz pa se ves napnem in jo potlačim pod sabo, dobim trd pogled in nasmeh mi izgine z obraza, postal sem neusmiljen, ubijalski, s stisnjenimi zobmi, in pokončati hočem oba, prebosti, razparati, zaklati in se raztreščiti, predati se in se ubiti, eksplodirati v zraku in se tam vrteti in potem v trenutku šiniti čez nebo in z ostrimi nohti parati svilene zavese, najprej te zagrnejo vijoličaste zavese, potem modre in na koncu zelene: naprej! skozi ledeni veter, ki reže v možgane! in omamno padejo name težke žametne zavese; ljubezen! Tu se bliža in razkriva njen obraz, ki ga ljubim in ki ga že od zmeraj poznam, vsa moja nežnost, želja in neskončnost. »Joj, a ni mraz?« reče ona, ko pa jo pogledam, se mi zazdi, da pravzaprav šele od mene pričakuje dokončno sodbo. Potrepljam jo po riti in rečem: »Mraz ti je, čudno, mene pa sploh ne zebe.« Besede mirno šepetajo v zraku. Vse moje dosedanje življenje je peljalo v ta trenutek, vsa dolga veriga vzrokov in posledic. Zdaj pa napni oči, kaj boš s tem? Tu je grad in z njim moja želja, da bi bil grof, kralj. In hodil bi skozi velike dvorane s kozarcem iz beneškega stekla, v stari zlizani jutranji halji. Imel bi starega služabnika, ki bi se ves čas kot kakšna stara mama prepiral z mano o tem, ali se mi čevlji podajo ali ne in ali bi moral imeti posrebrnen lovski

suknjič. In imel bi debelega, astmatičnega prijatelja, ki bi ves dan ležal v postelji, jedel purana, si dal streči od sedmih služabnikov, lase pa bi moral imeti razkuštrane in bi moral medtem migati s prsti na nogah. Zvečer pa bi s prijateljem popivala in skladala pesmi, ali pa bi se vsi oblekli v maskare in razgrajali po gradu. Potem, zastavljali bi si uganke in tisti, ki bi uganil, bi bil za ta čas vladar in bi ukazoval, kaj morajo drugi delati. Vsepovsod pa bi tekali psi in konji in afriške opice in pod stropom bi gnezdili kakaduji. In seveda, imel bi tebe, lepa, rdečelasa žena moja, in bi bil zaljubljen, da bi si iz dneva v dan izmišljal nove načine, da te pridobim zase. Včasih pa bi nenadoma odšel in nihče me ne bi videl tri dni in tri noči. Vrnil bi se na blatnem izčrpanem konju, bled in temen. In takrat bi me najbolj ljubila.

V sončnih dnevih bi se sprehajali po vrtovih. Ob deževnih dneh bi igrali šah in karte, sobni tenis, in ponoči bi se skrivali, ampak tega ne bi dovolil, da bi kdo mečkal mojo ženo! Sam pa bi ob priložnosti, ko bi se poročila kakšna čedna kmetica, rad šel opraviti svojo dolžnost prve noči. Seveda pa bi imel tudi svojega astrologa.

Ampak kakšen sem, da se temu ne izmaknem, vedel sem, da bo naposled le prišlo tudi do tega, kajti v meni je zapisan ves krog. Imel bi tudi svoje vojne, seveda. Imel bi svoje raztrgane ljudi, ki jih je povozil vlak. Imel bi dvorano, v kateri bi paralizirali vadili z medicinkami. Imel bi tudi bebca na verigi, ki bi se ponoči utrgal in tolkel s kamni ženske, potem pa jih posiljeval. In mi bi ga lovili z baklami in ga potem pribili na križ. Uvedel bi policijo. Kmetje bi mi morali plačevati davke. Ob nedeljah bi zidali ječe. Čez teden pa nogometni stadion. Včasih bi sosednjo vas bombardirali z napalmovimi bombami. In če bi se kdo delal neumnega in ne bi hotel služiti vojske, bi ga seveda prijeli moji psihiatri, ga zvezali za roke na posteljo in ga mučili z elektriko. Ta ali oni človek bi si prerezal žile z razbitim kozarcem marmelade. Ta ali oni bi se obesil v stranišču. Imeli bi tudi srečolov in športno stavo. Vse ženske bi imele menstruacijo in bi rojevale v mukah. Imeli bi zobno gnilobo. Podelili bi Oskarja Kirku Douglasu za vlogo mornarja v filmu »20 000 milj pod morjem«. Padal bi sneg. Ničesar ne bi spremenil.